

บทที่ 5

กระบวนการสร้างคำสี่พยางค์ในภาษาไทย

คำสี่พยางค์ในภาษาไทยมีการสร้างคำในหลายลักษณะ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงกระบวนการสร้างคำสี่พยางค์ในภาษาไทย และ จำแนกประเภทของคำสี่พยางค์ตามกระบวนการที่พบต่อไป

5.1 กระบวนการสร้างคำในภาษาไทย

จากการศึกษาโครงสร้างรูปคำสี่พยางค์ในบทที่ 4 ผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของรูปพยางค์ในคำสี่พยางค์มีความสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างคำสี่พยางค์อย่างใกล้ชิด จากการวิเคราะห์พบว่า มีกระบวนการประกอบคำเข้าด้วยกันเป็นคำสี่พยางค์ 3 กระบวนด้วยกัน คือ การซ้ำ การซ้อน และการประสม ดังนี้

5.1.1 กระบวนการซ้ำ

จากความสัมพันธ์ของรูปพยางค์ภายในคำสี่พยางค์ สามารถวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างคำที่เกิดจากการซ้ำได้ 2 ลักษณะเดียว คือ

5.1.1.1 การซ้ำคำสองพยางค์ ตัวอย่างเช่น

- 1) ʔit ʔit ʔɔt ʔɔt “นิดๆ หน่อยๆ”
นิด นิดหน่อย -

จากการวิเคราะห์คำสี่พยางค์ที่มีคำมูลสองพยางค์ปรากฏในตำแหน่งกลางคำ เช่น ʔit ʔit (นิดๆ) และจากการศึกษางานวิจัยเรื่องการสร้างคำสี่พยางค์ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่ามีความเห็นในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ถึงกระบวนการสร้างคำสี่พยางค์ใน 2 ลักษณะนี้แตกต่างกันใน 2 ลักษณะคือ

1. คำสี่พยางค์ดังกล่าวเกิดจากกระบวนการซ้อนคำ

คำสี่พยางค์ดังกล่าวเกิดจากการซ้อนความหมาย นั่นคือพยางค์ที่ไม่มี ความหมายในภาษาไทยมาปัจจุบันที่สามารถเกิดร่วมกับคำอื่นเป็นคำมูลสองพยางค์ได้ เช่น ไร่ ใน ไร่ ไร่ นั่น เดิมอาจเป็นคำที่มีความหมายเหมือน คล้ายคลึง หรือเป็นไปใน ทำนองเดียวกันกับ ไร่ (นิด) แต่อาจสูญความหมายไปในภาษาไทยมาปัจจุบัน

2. คำสี่พยางค์ดังกล่าวเกิดจากกระบวนการซ้ำคำ

คำสี่พยางค์ในลักษณะนี้เกิดจากการซ้ำเสียง นั่นคือ พยางค์ที่ไม่มี ความหมายในภาษาไทยมาปัจจุบัน ที่สามารถเกิดร่วมกับคำอื่นเป็นคำมูลสองพยางค์ อาจเกิด จาก การซ้ำเปลี่ยนเสียงตามคำที่เกิดร่วมด้วย เพื่อเพิ่มคำให้เป็น 4 พยางค์ โดยเชื่อว่าเดิม อาจมี ไร่ (นิด) เป็นคำมูลพยางค์เดียว ต่อมามีการซ้ำรูปคำเป็นคำซ้ำ ไร่ ไร่ (นิดๆ) เมื่อมีการสร้างคำให้เป็นคำสี่พยางค์จึงเกิดการซ้ำเปลี่ยนเสียงของคำซ้ำ ไร่ ไร่ ด้วยการซ้ำเปลี่ยนเสียงสระในคำดังกล่าว จาก /i/ เป็น /o/ โดยมีพยัญชนะ ดัน พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์คงเดิม ทำให้ได้พยางค์ ไร่ ไร่ เกิดร่วมกับคำซ้ำ ไร่ ไร่ (นิดๆ) ทำให้ได้คำสี่พยางค์ที่เกิดจากกระบวนการซ้ำเป็น ไร่ ไร่ ไร่ ไร่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาษาไทยที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความเห็นตามแนว คิดที่ 2 ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงวิเคราะห์ให้คำสี่พยางค์ประเภทดังกล่าว เป็นผลมา จากกระบวนการซ้ำคำ

5.1.1.2 การซ้ำพยางค์

การซ้ำพยางค์จะปรากฏในคำสี่พยางค์ ซึ่งจะต้องปรากฏร่วมกันเสมอ ใน บทที่ 4 คำสี่พยางค์แบบนี้ได้กล่าวแล้วว่าเป็นคำที่เปลี่ยนเสียงธรรมชาติ (ดู 4.2.4. หน้า 38) ลักษณะการซ้ำในคำสี่พยางค์แบบนี้จะเป็นการซ้ำเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะท้ายของแต่ละพยางค์ ซ้ำเสียงสระเป็นคู่ และอาจมีวรรณยุกต์เหมือนกันอีกด้วย ดังนี้

1) การซ้ำพยัญชนะต้นและสระเป็นคู่

ตัวอย่างเช่น

phû phû phâa phâa “ฟู่ๆ ฟ่าๆ”

2) การซ้ำพยัญชนะต้น และพยัญชนะท้าย มีการซ้ำสระเปลี่ยนเสียง และซ้ำวรรณยุกต์ ตัวอย่างเช่น

lûp lâap lûp lîp “เรียกลักษณะการเดินทางไปมาอย่างไม่ระมัดระวัง”

3) การซ้ำพยัญชนะต้น และพยัญชนะท้ายเป็นคู่ มีการซ้ำสระเปลี่ยนเสียง และมีการซ้ำวรรณยุกต์ ตัวอย่างเช่น

pîk khîk pòk khòk “เรียกลักษณะสิ่งที่เป็นเหลี่ยมเป็นซอก”

คำในตัวอย่างที่ 1) มีรูปพยางค์เหมือนกันในพยางค์ที่ 1 กับ 2 คือ phû phû และ 3 กับ 4 คือ phâa phâa สันนิษฐานได้ว่าอาจเกิดจากการซ้ำเปลี่ยนเสียงสระจาก /u/ เป็น /aa/ ในคู่พยางค์ phû phû โดยมีพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์คงเดิม ทำให้ได้คู่พยางค์ phâa phâa

คำในตัวอย่างที่ 2) มีรูปพยางค์เหมือนกันในพยางค์ที่ 1 กับ 3 lûp ส่วนพยางค์ที่ 2 และ 4 มีพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์เหมือนกัน แต่มีการเปลี่ยนเสียงสระจาก /aa/ ใน lâap เป็น /i/ ใน lîp

คำในตัวอย่างที่ 3) เกิดจากรูปพยางค์ที่ต่างกันทั้ง 4 รูป โดยที่พยางค์ที่ 1 กับ 3 และ 2 กับ 4 มีความแตกต่างกันเฉพาะเสียงสระเท่านั้น นั่นคือมีการซ้ำเปลี่ยนเสียงสระจาก /i/ เป็น /o/ จาก pîk ในพยางค์ที่ 1 เป็น pòk ในพยางค์ที่ 3 และ khîk ในพยางค์ที่ 2 เป็น khòk ในพยางค์ที่ 4

5.1.2 กระบวนการประสม

คำสี่พยางค์ประเภทนี้เกิดจากการประสมคำ 2 คำที่มีความหมายแตกต่างกัน โดยคำที่นำมาประกอบอาจเป็นคำซ้อน คำประสม คำมูลสองพยางค์ หรือ คำกลุ่มก็ได้

5.1.2.1 การประสมคำ 2 คำ

คำสี่พยางค์ประเภทนี้เกิดจากการประกอบคำ 2 คำหรือคำ 4 คำ โดยคำที่นำมาประกอบอาจเป็นคำซ้อน คำประสม คำสองพยางค์ หรือ คำกลุ่มก็ได้ โดยคำ

ประสมสี่พยางค์ที่เกิดจากกระบวนการประสมนี้จะมีความหมายเฉพาะ ซึ่งอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความหมายของคำใดคำหนึ่งที่น่ามาประกอบ

1. การประสมคำซ้อนกับคำประสม ตัวอย่างเช่น

คำซ้อน + คำประสม

pi lōŋ khǎŋ ʔōk

“พี่น้องท้องเดียวกัน”

พี่ น้อง ของ ออก

(พี่น้อง) (สิ่งที่มีกำเนิดมาจากที่เดียวกัน)

2. การประสมคำซ้อนกับคำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

คำซ้อน + คำกลุ่ม

pi lōŋ tōŋ lew

“พี่น้องท้องเดียวกัน”

พี่ น้อง ท้อง เดียว

(พี่น้อง) (ท้องเดียวกัน)

3. การประสมคำประสมกับคำประสม ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำประสม

taaj līp sīp hàa

“สภาวะระหว่างเป็นกับ

ตาย”

ตาย ดิบ สิบ ห้า

(กึ่งเป็นกึ่งตาย) (ครึ่ง-ครึ่ง)

paa.j tin paa.j mǎu

“เรื่องง่าย ๆ”

ปลาย ดิน ปลาย มือ

(ปลายเท้า) (ปลายมือ)

4. การประสมคำประสมกับคำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำกลุ่ม

hón wáa   táa thǎn "บ้านตึก"
บ้าน กระเบื้อง   ทา ปูน
(บ้านที่หลังคามุงกระเบื้อง) (โบกปูน)

5. การประสมคำกลุ่มกับคำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

คำกลุ่ม + คำกลุ่ม

lǎp taa   lím mǎn   "ตาย"
หลับ ตา   ลืม เมือง
(หลับตา)   (ลืมทุกสิ่ง)

mí sǎp   mí sǎn   "ทะเลาะกัน"
มี ปาก   มี เสียง
(มีปาก)   (มีเสียง)

5.1.2.2 การประสมคำ 4 คำ

คำสี่พยางค์ประเภทนี้เกิดจากการประสมคำ 4 คำที่มีความหมายต่างกัน
เข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

hǎ mǎa péng kan   "เท่าเทียม"
หัว บ่า เท่า กัน

khōt phàn mǎn tsǎn   "แข็งแรง"
ขอ ด   ฟัน   มั่น   แข็ง

4. การซ้อนคำซ้อนกับคำประสม ตัวอย่างเช่น

คำซ้อน + คำประสม

khǒn táan̩ kaan̩ taa

หน ทาง กลาง ทำ

(หนทาง) (ทางน้ำ/ทำน้ำ)

5. การซ้อนคำซ้อนกับคำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

คำซ้อน + คำกลุ่ม

lak lǎm sem kaa “ฉลาด”

หลัก แหลม แซม คำ

(หลักแหลม) (มีคำ หมายถึงฉลาด)

6. การซ้อนคำประสมกับคำมูลสองพยางค์ ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำมูลสองพยางค์

khăt tsaw tsó tsáa “พยายาม”

ขัด ใจ พยายาม

(พยายาม) (พยายาม)

7. การซ้อนคำประสมกับคำซ้อน ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำซ้อน

li pen kăt jen “ร่มเย็น”

ดี เป็น หนาว เย็น

(อยู่อย่างดี) (ร่มเย็น)

8. การซ้อนคำประสม 2 คำ ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำประสม

hǒ māak haak mâj

“พืชผล”

หัว หมาก ราก ไม้

(ผลไม้) (รากไม้)

9. การซ้อนคำประสมกับคำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำกลุ่ม

khăt tsaw sāw hén

“พยายาม”

ขัดใจ ใส่แรง

(พยายาม) (ลงแรง)

10. การซ้อนคำกลุ่มกับคำสองพยางค์ ตัวอย่างเช่น

คำกลุ่ม + คำมูลสองพยางค์

li lǒŋ hǒŋ háan

“ดีมาก”

ดี หลวง มีเกียรติ

(ดีมาก) (ได้รับสิ่งที่ดี)

11. การซ้อนคำกลุ่มกับคำประสม ตัวอย่างเช่น

คำกลุ่ม + คำประสม

lok haan phään khín

“ปลอมตัว”

ลอก ร้าง พร่าง กาย
(ปลอมตัว) (พร่างตัว)

12. การซ้อนคำกลุ่ม 2 คำ ตัวอย่างเช่น

คำกลุ่ม + คำกลุ่ม

kāaw phāa   wāan phǐ   “บนบาน”

กล่าว ฟ้ำ   วาน ผี

(ขอให้เทพเจ้าบนฟ้าช่วย) (ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วย)

5.1.3.2 การซ้อนคำ 3 คำ

คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำ 3 คำนี้ มีได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การซ้อนคำประสม 1 คำกับคำมูลพยางค์เดียว 2 คำ ตัวอย่างเช่น

คำประสม + คำมูลพยางค์เดียว 2 คำ

kô kāw law hǎn   “เพื่อนเก่า”

เพื่อน เก่า หน้า นาน

(เพื่อนเก่า)

2. การซ้อนคำมูลพยางค์เดียว 2 คำกับคำซ้อน 1 คำ ตัวอย่างเช่น

คำมูลพยางค์เดียว + คำมูลพยางค์เดียว + คำซ้อน

pōt tsi hə hǎn   “เจริญรุ่งเรือง”

เปิด คลี รุ่งเรือง

3. การซ้อนคำมูลพยางค์เดียว 2 คำกับคำประสม 1 คำ ตัวอย่างเช่น

คำมูลพยางค์เดียว + คำมูลพยางค์เดียว + คำประสม
 tǎp taw khóng láw "อวัยวะภายใน"
 ตับ ไต ไครง ใน
 (อวัยวะภายใน)

4. การซ้อนคำมูลพยางค์เดียว 2 คำ กับคำกลุ่ม 1 คำ ตัวอย่างเช่น

คำมูลพยางค์เดียว + คำมูลพยางค์เดียว + คำกลุ่ม
 nǒ mǎa khàa tsàw "ข้าทาสบริวาร"
 วั ม้า ข้า เจ้า
 (บริวาร) (บริวาร) (บริวาร)

5.1.3.3 การซ้อนคำ 4 คำ

คำสี่พยางค์ประเภทนี้เกิดจากการประกอบคำมูลพยางค์เดียว 4 คำที่มีความหมายเหมือน คล้ายคลึง หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันเข้าด้วยกัน เช่น

kòm kóm lóm khāam "ยอมทน"
 ก้ม ค้อม น้อม ทน

5.1.4 กระบวนการปฏิบัติ

คำสี่พยางค์ประเภทนี้เกิดจากการประกอบคำที่มีความหมายตรงข้ามกันเข้าด้วยกัน จากการศึกษาข้อมูลคำสี่พยางค์ในภาษาไทยมาที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า มีคำที่เกิดการประกอบคำที่มีความหมายตรงข้ามกันจำนวน 15 คำ เท่านั้น และคำดังกล่าวเกิดจากการประกอบคำ 2 คำเข้าด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การประกอบคำในลักษณะนี้อาจวิเคราะห์ได้เป็น การซ้อนคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงจัดให้ การปฏิบัติเป็นลักษณะหนึ่งของกระบวนการซ้อน

จะเห็นได้ว่าคำสี่พยางค์ในภาษาไทยสามารถสรุปกระบวนการสร้างคำได้ 3 ลักษณะ คือ การซ้ำ การประสม และการซ้อน ซึ่งแต่ละกระบวนการสามารถจำแนกประเภทของคำสี่พยางค์ตามลักษณะของคำที่นำมาประกอบออกเป็นประเภทย่อยได้อีกหลายลักษณะดังได้แสดงข้างต้น ทั้งนี้พบว่ากระบวนการสร้างคำที่พบมากที่สุดคือ การซ้อน รองลงมาได้แก่ การประสม และการซ้ำ ตามลำดับ

5.2 การจำแนกประเภทของคำสี่พยางค์ตามกระบวนการสร้างคำ

คำสี่พยางค์ในภาษาไทยสามารถจำแนกตามกระบวนการสร้างคำ โดยการซ้ำ การซ้อน และการประสม ได้เป็น ลักษณะ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

กระบวนการสร้างคำสี่พยางค์ในภาษาไทย สามารถสรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงประเภทของการสร้างคำสี่พยางค์ในภาษาไทย

1 การซ้ำ (9 คำ)	
1.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้ำคำสองพยางค์	16
1.2 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้ำพยางค์	9
2.การประสม (15 คำ)	
2.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการประสมคำ 2 คำ (13 คำ)	
2.1.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการประสมคำประสม 2 คำ	2
2.1.2 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการประสมคำกลุ่ม 2 คำ	8
2.1.3 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากคำซ้อนกับคำประสม	1
2.1.4 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากคำซ้อนกับคำกลุ่ม	1
2.1.5 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากคำประสมกับคำกลุ่ม	1
2.2 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการประสมคำ 4 คำ (2 คำ)	
2.2.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการประสมคำพยางค์เดียว 4 คำ	2

ตารางที่ 8 แสดงประเภทของการสร้างคำสี่พยางค์ในภาษาไทยมาว (ต่อ)

3.การซ้อน (310 คำ)	
3.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำ 2 คำ (252 คำ)	
3.1.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำมูลสองพยางค์ 2 คำ	8
3.1.2 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้ำ 2 คำ	66
3.1.3 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้อนกับคำประสม	1
3.1.4 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้อนกับคำมูลสองพยางค์	1
3.1.5 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้อนกับคำกลุ่ม	1
3.1.6 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้อนกับสองพยางค์	6
3.1.7 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำประสมกับคำซ้อน	2
3.1.8 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำประสม 2 คำ	26
3.1.9 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำประสมกับคำกลุ่ม	38
3.1.10 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำกลุ่มกับคำมูลสองพยางค์	1
3.1.11 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำกลุ่มกับคำประสม	10
3.1.12 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำกลุ่ม 2 คำ	94
3.2.คำที่มีสองพยางค์กับคำพยางค์เดียว 2 คำ (18 คำ)	
3.2.1. คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำซ้อนกับคำพยางค์เดียว 2 คำ	1
3.2.2 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำประสมกับคำพยางค์เดียว 2 คำ	7
3.2.3 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำพยางค์เดียว 2 คำ กับ คำซ้อน	2
3.2.4 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำพยางค์เดียว 2 คำ กับ คำประสม	4
3.2.5 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำพยางค์เดียว 2 คำ กับ คำกลุ่ม	1
3.3 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำ 4 คำ (31 คำ)	
3.3.1 คำสี่พยางค์ที่เกิดจากการซ้อนคำพยางค์เดียว 4 คำ	31
รวม	350